

MOST

Bilten Udruženja useljenika iz bivše Jugoslavije u Izraelu

Godina 58

Broj 3

Maj-Juni 2010.

UDRUŽENJE USELJENIKA IZ BIVŠE JUGOSLAVIJE U IZRAELU SVEČANOM KOMEMORACIJOM OBELEŽILO DAN ŠOA

Ove godine, 12. aprila, u Jugoslovenskoj šumi kod Šoreša, održan je komemorativni skup posvećen stradalim Jevrejima u Drugom svetskom ratu, sa posebnim osvrtom na 65-tu godišnjicu proboja iz logora Jasenovac. U prisustvu predstavnika svih ambasada novostvorenih država iz bivše Jugoslavije, koje imaju diplomatska predstavništva u Izraelu, na početku skupa je o stradalim jugoslovenskim Jevrejima govorio predsednik Udruženja Moše Ben-Šahar. Govoreći o jugoslovenskim Jevrejima koji su stradali na stratištima širom Evrope, Moše je istakao da Jevreji Izraela više nikad neće dozvoliti da se ponovi Šoa. Na otvaranju skupa koji je vodio Daniel Fogel, pomenuo je broj ubijenih, ne samo Jevreja, u logoru Jasenovac, ističući da je to bio jedan od najokrutnijih logora, od koga su se zgražali i nacistički generali koji su imali prilike da upoznaju ustaške metode ubijanja specijalnim noževima i drugim alatkama koje su sami napravili. Rabin Naftali Atijas izgovorio je *kadiš*, a kada je izgovorio molitvu nabrajajući gde su sve stradali Jevreji neki od prisutnih nisu mogli da zadrže suze.

Nastavak na 3. strani

Diplomatski kor ex Yu odaje poštu stradalima u Šoa

REČ UREDNIKA

Milan Fogel

Članarina je osnovni vid finansiranja aktivnosti HOJ. Članarina se plaća po porodičnom principu: jedna članarina za celu porodicu. I to je u redu. Plaćena članarina podrazumeva i pretplatu za Most. I to je u redu. Međutim, očekivanja članova su često iznad finansijskih mogućnosti HOJ. Kako da bar ublažimo taj problem? S jedne strane smo suočeni sa besparicom, s druge strane nedovoljno smo selektivni. Na primer, Žamboki nam kaže da svoj primerak Mosta, kad ga pročita, šalje prijateljima u kibuc, koji nisu u mogućnosti da plate članarinu. Takve slučajeve bi trebalo da registrujemo - što predsednik HOJ Moše Ben-Šahar već čini, i njima će se slati besplatan primerak. Ali, šta je to porodična članarina? Da li to znači da i deca članova Hitahduta, koja već imaju svoje porodice, treba da koriste privilegije roditelja? Nekolicina naših članova su sasvim svesna problema sa kojim se suočavamo. Ponovo na primer: porodica Ninić plaća tri članarine: Ana i Ivan, kćerka Ela i sin koji sa porodicom živi u Americi. Možda nismo dovoljno učinili da mlađe generacije shvate da je HOJ i njihovo udruženje. Preko njihovih roditelja ne možemo da saznamo šta su njihove želje, u kom pravcu da usmerimo naše aktivnosti, želeli bismo da svi nađu svoj interes u postojanju Udruženja. Nije u pitanju samo članarina, u pitanju je opstanak zajednice i, da kažemo otvoreno, veza sa korenima koji potiču iz bivše Jugoslavije.

MOST

Bilten Udruženja useljenika
iz bivše Jugoslavije u
Izrael

Godina 58

Broj 2 mart/april 2010.

Allenby 108/4 – POB 2705
61026 Tel Aviv, Israel

Telefoni: 050-3556841
050-3556842

E-mail

hitahdut@gmail.com

REDAKCIJA

Glavni urednik Milan Fogel
milan.fogel@gmail.com

Urednik hebrejske strane
Moše Ben-Šahar
Bensha1@gmail.com

Avram Atijas, Miriam
Aviezer, Ivica Čerešnješ,
Dušan Mihalek, Višnja Kern

Donacije

- 100 NIS Sida Špicer za HOJ,
U pomen na roditelje, oca
Kabilja i majku Ester

- 100 NIS Sida i Milan Špicer
za Socijalni fond

- 100 NIS Vera Viq za HOJ

- 100 NIS Sade Zohar,
advokat, za Socijalni fond

- 250 NIS Ester i Ruben Kon
za HOJ

- 250 NIS Ester i Ruben Kon
za Socijalni fond

200 NIS Elezar Mirko za
Socijalni fond u pomen na
roditelje Mp Ph Samuela
Elezara i majku Floru rođenu
Pesah iz Sarajeva

Akcija za obnovu nadgrobnih ploča na groblju u Đakovu

Dragi prijatelji,

Jevrejska opština u Sarajevu je pokrenula akciju prikupljanja sredstava za obnovu nadgrobnih ploča na Jevrejskom groblju u Đakovu. Naime, već nekoliko godina, kako odlazimo na komemoraciju žrtvama logora u Đakovu, primjetili smo da su stare limene ploče izvitoperene, zahrđale, da su imena izbljedila ili čak potpuno izbrisana, te smo odlučili da vlastitim sredstvima i aktivnostima omladine Jevrejske opštine Sarajevo i drugih koji budu željeli da nam se pridruže obnovimo nadgrobnne ploče. Shodno prikupljenim uzorcima i ponudi odgovarajuće firme koja izrađuje navedene ploče, na broj od 500 komada, dobili smo dosta prihvatljivu cijenu od 20.00 KM/komad (cca 10.00 Eura), odnosno 10,000.00 KM (5,000.00 Eura) za traženu, odnosno potrebnu količinu.

U Sarajevu vodimo akciju da svaka porodica, učlanjena u Jevrejsku opštinu, donacijom od najmanje 20.00 KM, odnosno plaćanjem cijene jedne ploče, konkretno pomogne ovu aktivnost. Za sada, a akcija traje manje od pet mjeseci, odziv naših članova je relativno dobar, iako ne i potpuno zadovoljavajući, na čemu treba još poraditi.

Naime, do kraja februara mjeseca 2010. godine, sakupljeno je ukupno 2,840.00 KM i 630.00 Eura. Taj iznos je još uvijek nedovoljan da bismo izvršili naruđbu i pristupili izradi ploča. Pokušat ćemo akciju proširiti i na druge jevrejske opštine u Bosni i Hercegovini, ali i u bivšoj nam zajedničkoj državi. Istina, Jevrejska opština Niš je donirala 90.00 Eura, Jevrejska opština Novi Sad 50.00 Eura, Jevrejska opština Beograd 300.00 Eura, ali mislimo da to nije konačan iznos, te da se akcija sada širi kako u Beogradu, Zagrebu, Osijeku, Splitu tako i drugim gradovima.

Da bismo stigli u 2010. godini ovu akciju i završiti, molimo Vas, naše prijatelje iz Izraela da, naravno ukoliko Vam mogućnosti dozvoljavaju, finansijski podržite našu aktivnost, te uplatite iznos od 20.00 KM ili 10.00 Eura u ime Vašeg porodičnog domaćinstva. S poštovanjem i nadom da solidarnost ni ovog puta neće izostati, srdačno Vas pozdravljamo.
Jevrejska opština u Sarajevu

Vašu donaciju na iznos od 50 šekela (ili manje, može i više) možete putem čeka poslati na adresu HOJ i ona će biti prosleđena Jevrejskoj opštini Sarajevo

Istovremeno molimo one koji krajem juna ili početkom jula meseca putuju u BiH i spremni su da ponesu prikupljene donacije da se jave na jedan od naših telefona.

U sledećem broju objavićemo koliki je bio odziv i koliko je prikupljeno donacija

predsednik HOJ – Moše Ben-Sahahar

Dan Šoa - nastavak sa 1. strane

U nastavku komemorativnog programa, koji je vodio Daniel Fogel, govorili su potomci stradalih u logorima smrti, koji su podsećali na strahote kojima su logoraši bili izloženi, i učesnici umetničkog programa.

Predsednik HOJ Moše Ben-Šahar

Advokat Zohar Sade, na slici dole, pričao je o ocu Otu Langfelderu i njegovom preživljavanju u Jasenovcu. Oto je bio jedan od retkih logoraša koji su preživeli zatočeništvo od otvaranja logora 1942. do 1945. kada je logor oslobođen.

Zohar kaže da su, po očevoj priči, ustaše prvo ubijale intelektualce. Njegov otac je bio advokat, ali se prijavljivao za sve poslove koji su traženi od logoraša da izvrše. "Sreća", bio je jedini odgovor koji je Oto mogao da pruži sinu na njegovo pitanje kako je uspeo da preživi.

Pukovnik Šmuel Ben-Šahar govorio je o ocu Josipu Morgensternu, koji je takođe preživeo strahote logora. Šmuel je posebno naglasio da je kompleks logora Jasenovac bio pod isključivom jurisdikcijom ustaške države. Osim što su kopirali koncept koncentracijskih logora koje su Nemci podigli širom Evrope, nemački oficiri nisu imali nikakvog udela u likvidiranju Jevreja i drugih logoraša.

O svom ocu, Ervinu Mileru, govorio je Ruven Miler.

Ervin Miler je zajedno sa svojim ocem, Ruvenovim dedom, učestvovao u probou iz logora Jasenovac. Ervin se dokopao sigurnosti, ali je u besomučnoj pucanjavi za odbeglim logorašima, njegovog oca stigao ustaški metak. Ervin je za sobom ostavio potresno svedočanstvo o događanjima u logoru sa kojim se Ruven upoznao tek u zrelim godinama.

Miri Derman je ispričala potresnu priču o njoj osmosečnoj sestri Mariki, koja je stradala u Aušvicu.

Miri se spremala za odsluženje vojnog roka kada je saznala da je imala sestru iz tatinog prvog braka i o tragičnoj sudbini prve supruge njenog oca i njene sestre. Roditelji Stein, preživeli Šoa, dugo su godina brižljivo krili tajnu od svoje dece koja su rođena posle rata. Sudbina je htela da se Mirin sin Eliad rodio istog dana kada i njena sestra koja je stradala u Aušvicu. Eliad je posetio Aušvic tačno na 60-tu godišnjicu Marikinog rođenja.

U pomen na 6 miliona Jevreja stradalih u Šoa, šestoro predstavnika jevrejskih zajednica iz bivše Jugoslavije upalilo je večni plamen na šest baklji. Ovogodišnje to su bili: Milan Fogel, Šmuel Ben-šahar, Albert Kabiljo, dr. Jair Palagi, advokat Zohar Sade i Boaz Givon. Tom prilikom Milan je rekao: Nalazimo se na mestu gde mnogi od nas odaju poštu svojim bližnjima stradalim u Šoa, jer za drugo mesto ne znamo gde bismo mogli sačuvati uspomenu na nevine žrtve. Žrtve stradale u jednom bezumnom vremenu, u nekom realnom prostoru, a mi ne znamo ni gde su, ni da li su sahranjeni ili samo bačeni u neku jamu ili, kad je reč o Jasenovcu, bačeni u Savu. Fašisti su verovali da je reka odnela u nepovrat njihova zlodela. Da bi sakrili

preostale tragove zločina na kraju rata prekopavali su grobove onih koji nisu bačeni u reku, i spaljivali žrtve, koje su već jednom ubili. Zato je za mnoge od nas ovo sveto mesto i ja ću zapaliti večni plamen u znak sećanja na moju babu Idu, stradaluu Velikom Gradištu, dedu Eugena i dva strica, Davida i Josipa, koji su stradali u Jasenovcu, kao i za preko 500 Jevreja Zemuna stradalih u kompleksu logora Jasenovac. Istovremeno zapaliću večni plamen u pomen na sve Jevreje, koji su mučki ubijeni u logorima smrti širom Evrope.

Deda dr Jair Palagi i unuk pale baklju

U umetničkom programu nastupali su: Šlomo Štern, koje je izveo prigodne kompozicije uz pratnju gitare.

Olivera Mirković, koja je recitovala pesmu dr
Jair Palagija.

kao i njene dve kćerke, Mia i Tea, koje su
potresno izvele recital o Kordunu.

Recital je na kordionu pratila naša poznata
umetnica Ranka Pancer Berković.

PROGRAM je osmislila i pripremila Miriam
Steiner Aviezer – Fotografije: Otto Komornik,
tekst: Milan Fogel

KKL – I ove godine dugujemo zahvalnost
Keren Kajemet za Izrael, koji nam je obezbedio

potpunu tehničku podršku za održavanje
komemoracije.

POVODOM PROBOJA IZ LOGORA JASENOVAC I BUDUĆIH ODNOSA REPUBLIKA EX-YU

IZVOR STRANA ŠTAMPA

Ovo je jedan težak dan za naš narod i trenutak
u kojem smo ujedinjeni sa romskim i jevrejskim
narodom, izjavio je **predsednik Srbije Boris
Tadić**, koji je u Donjoj Gradini prisustvovao
komemoraciji povodom 65. godišnjice od
proboja logoraša iz Jasenovca.

- Uprkos strašnim žrtvama, moramo pronaći
snage za pomirenje i to je poruka koju hoću da
pošaljem danas iz Banjaluke, iz Republike
Srpske, to je poruka koju šaljem i iz Beograda,
kao predsednik Srbije - rekao je Boris Tadić.
Tadić je rekao da narodi moraju pronaći snage
da zajedno žive u budućnosti, kao dobri susedi
i pronađu odgovore za iskušenja koja ih
očekuju.

*U isto vreme u BiH je boravio predsednik
Hrvatske dr. Ivo Josipović*

Predsednik Hrvatske Ivo Josipović izrazio je
duboko žaljenje što je i Hrvatska "svojom
politikom u devedesetim godinama prošlog
veka doprinela stradanjima ljudi i podelama
koje nas i danas muče".

- Tu prošlost ne treba zaboraviti, ali u njoj ne
smemo živeti. Ne postoje zločinački narodi,
postoje samo zločinci i zlodela koja su gora
kada su počinjena, navodno, u ime naroda -
rekao je Josipović u obraćanju poslanicima i
delegatima u Parlamentarnoj skupštini BiH.

**Margelov institut i Centar za društvena
istraživanja "dr. Branko Horvat" iz Zagreba**

– zajedničko saopštenje – izvod
Margelov institut i Centar za društvena
istraživanja "dr. Branko Horvat" iz Zagreba daju
bezrezervnu podršku Predsjedniku Republike
Hrvatske dr. Ivi Josipoviću. Trebalo je smoći
snage, obraza i morala da se zločin osudi.
Plemenite isprike i žaljenja upućene s najvišeg
mesta Hrvatske države daju nadu u bolje sutra
te mirnog suživota naroda dvaju država ali i triju
konstitutivnih naroda Bosne i Hercegovine.
Nadamo se, da će se predsednik Republike

Hrvatske i na mjestu bivšeg ustaškog koncentracijskog logora Jasenovca pokloniti

žrtvama i učiniti gestu isprike za kukavičke zločine koji su pod egidom hrvatskog naroda i hrvatske države počinjeni od strane ustaškog fašističkog kvislinškog režima za vrijeme Drugog svjetskog rata.

HDZ osudio i odbacio Josipovićev govor u BiH

ZAGREB - Predsedništvo vladajuće Hrvatske demokratske zajednice (HDZ), na čelu s predsjednikom vlade Jadrankom Kosor, kao predsjednicom stranke, osudilo je danas u Zagrebu istupanja predsjednika Republike Hrvatske dr. Ive Josipovića tokom posete Bosni i Hercegovini.

“11. aprila ove godine, kada smo se sjećali naših pokojnih u tragediji krvoločne pogibije u Jasenovcu, zapalio sam spomen svjeću na zemlji “Gornje Krajine”, zloglasnog četvrtog djela Jasenovca, koji leži tamo preko rijeke Save i odakle su voda rijeke i zemlja oko nje progutali naše najdraže”, napisao je **Vojko Jehuda Šterk**, opisujući boravak izraelske delegacije u poseti Republici Srpskoj i Banja Luci. “Grad Banja Luka”, piše Vojko, “proglasio je bratstvo sa našim gradom Modiin i djeca – gimnazijalci naše delegacije sa ponosom su nosila razvijene izraelske zastave, kako u gradu, tako i u više logora u kompleksu Jasenovca.

Naročito se mora spomenuti vrhunsko razumjevanje i druženje izraelske omladine sa djecom istih godina iz mjesne gimnazije, koja su bila domaćini u gradu. Izraelska delegacija je primljena sa punim poštovanjem i časti zahvaljujući neumornom radu gospodina Arije Livnija i Aleksandra Nikolića, uz moju skromnu pomoć, završava dopis Vojko Šterk

Julija Koš iz Jevrejske opštine u Zagrebu uputila je pismo ambasadorima u Hrvatskoj u kojem ih je pozvala da obaveste svoje vlade da u muzeju u Jasenovcu nije predstavljena prava istina o počinjenim zločinima, žrtvama i izvršiocima zločina. "Osnovni problem stalne muzejske postavke jeste da se počinjeni zločin prikazuje, ali nije jasno predstavljen ustaški režim kao potpuni organizator i izvršilac jasenovačkih zločina, njihovi rasni zakoni i masovno etničko čišćenje", navodi se u pismu. Košova je naglasila da su organizatori i izvršioci zločina u jasenovačkim logorima predstavljeni neutralno, na granici punog poštovanja čime se nastoje ublažiti zločine koji su tamo izvršeni, prenose hrvatski mediji.

Međunarodna komisija za istinu o jasenovačkom sistemu hrvatskih koncentracionih logora za istrebljenje Srba, Jevreja i Roma zaključila je u aprilu prošle godine da je u logorima u Jasenovcu i Donjoj Gradini ubijeno više od 700 000 Srba, 23 000 Jevreja i oko 80 000 Roma.

ANTISEMITSKI NAPADI UDVOSTRUČENI PROŠLE GODINE

Broj napada na Jevreje udvostručen je prošle godine, što je najveći porast antisemitskih ispada u poslednjih dvadeset godina, pokazalo je objavljeno istraživanje Univerziteta u Tel Avivu.

U izveštaju se precizira da je najveći porast antisemitskih napada u 2009. godini zabeležen u Zapadnoj Evropi, posebno u Britaniji i Francuskoj. U objavljenoj studiji nabrojano je više od hiljadu antisemitskih incidenata, među kojima je bilo primera vandalizma, podmetanja požara u jevrejske institucije, kao i fizičkih napada na Jevreje.

Za najveći broj incidenata odgovorni su Muslimani, konstatuje se u izveštaju.

tema

NICOLEI ŠOA

Piše Milan Fogel

U poslednje vreme, nažalost, ne možemo reći godinama unazad, vodi se više briga o Nicolei Shoa (preživelim Holokausta). Koliko još ima živih svedoka strašnog vremena, koje je ostavilo neizbrisive tragove patnje, i kojima je danas više nego ikad potrebna pomoć da dostojanstveno prožive svoje dane? Ne zna se tačno, ali se govori o cifri od oko 240 hiljada, danas starih i njačešće bolesnih ljudi. Opšte je poznato da su Nemci oduvek redovno izvršavali svoje finansijske obaveze, a često su izlazili u susret dodatnim zahtevima za povećanjem finansijskog doprinosa. I ove godine je nemačka vlada donela odluku da se na ime socijalne pomoći najugorženijima, preživelim Holokaust Claims-u uplati 77 miliona dolara, umesto 40 miliona, koliko je uplaćeno prošle godine. Postoje i drugi fondovi koji pomažu preživelim Holokausta. Na primer, takozvani mađarski "Zlatni voz". Sve je to lepo, ali onda na scenu stupa birokratski aparat, koji određuje način na koji će se vršiti isplata pomoći. Konkretno. Lea Vidaković je dobila zvanično obaveštenje od Fonda za pomoć žrtvama Holokausta u Izraelu da može da kupi

TRI ZNAČAJNA OBELEŽJA SAMO U ROKU OD DVE NEDELJE

potrepštine za kuću u vrednosti od 12,000 šekela. Iste prinadležnosti su predviđene u toku tri godine. Lea je bila oprezna, kupila je potrebne kućanske aparate za domaćinstvo i podnela račun Fondu, kako je i propisano, na iznos od 5,000 šekela. Pare nikad nije dobila, jer su sredstva zamrznuta do daljeg. Dokle je to do daljeg, Lea ne zna. Plaši se da nikad neće ni saznati. Lea je potrošila ušteđevinu, koju bi možda sačuvala za "crne dane", ali šta ćemo sa onima koji nemaju ušteđevinu.

Tetka Desi, 86 godina stara, veoma je potreban slušni aparat. Obratila se nadležnoj instituciji i dobila odgovor da ima prava na pomoć za pomenuta pomagala. Trebalo je samo da ih kupi i račun pošalje na naplatu. Ali, tetka Desa nije imala para da plati unapred potrebna pomagala. To je, ustvari, ključni birokratski momenat. Valjda od straha da Nicolei Šoa ne "pojedu" svoje aparate, ne daju im pare unapred. Dobro, mogla bi tetka Desa da pozajmi pare da kupi aparate, ali šta će da radi ako dobije odgovor, kao Lea Vidaković, da su sredstva do daljeg zamrznuta? Odakle će da vrati pozajmicu? Naravno za sve postoji rešenje, samo ako se birokratija složi. Po našem mišljenju, bilo bi sasvim prihvatljivo ukoliko bi Nicolei Šoa doneli predračun dobavljača za medicinska pomagala, koji bi fond direktno uplatio prodavcu i tako sprečio tetka Desu da "pojede" svoje aparate. Tetka Desa bi dobila slušni aparat, ali bi birokratija u tom slučaju bila uskraćena da zadrži pare na računu, koje im i daju moć i zato ne moraju da traže najbolja rešenja koja bi pomogla onima kojima su pare namenjene. Da ne proširujemo temu, da ne postavljamo pitanje šta ćemo sa Nicolei Šoa koji ne mogu da izađu iz kuće. Zašto službenici raznih fondova, čast izuzecima, ne dođu u njihovu kuću i pomognu im da se popune obavezni formulari? Mislim da smo odgovor već dali.

U međuvremenu, ne mali broj Nicolei Šoa prebira po svojim novčanicima, dok se ne odluče koje će lekove kupiti. Po principu "sam svoj lekar" određuju šta im je najpotrebnije da prežive do sledeće penzije. Da li će naša vlada konačno nešto uraditi da se prekine vrzino kolo ili će rešenje doći samo po sebi. Biološko rešenje, koje će pomoći da se problemi Nicolei Šoa skinu sa dnevnog reda.

Jom HaShoa – Dan Holokausta, Dan sećanja na poginule vojnike i žrtve neprijateljske mržnje i Dan nezavisnosti, tri veoma značajna datuma za noviju istoriju Izraela, obeležavaju se prigodnim ceremonijama u roku od samo dve nedelje. Težak period sećanja za većinu žitelja Izraela završava se veselom proslavom Dana nezavisnosti.

Dan Holokausta, dan sećanja na 6 miliona žrtava, Jevreja koji su najčešće zverski ubijeni u toku Drugog svetskog rata, prvi je u nizu obeležja. Nedelju dana kasnije, uveče, jer po jevrejskom kalendaru dan počinje u sumrak, održava se na Zidu plača centralna komemoracija na poginule vojnike i nevine žrtve neprijateljske mržnje, da bi se u toku dana nastavile na grobljima gde su sahranjene posleratne žrtve. Prema pedantnoj evidenciji, za svaku žrtvu se zna ime, od 1948. do danas poginulo je 22.684 vojnika. U tu cifru su uračunate i civilne žrtve neprijateljskih akcija. Na Dan sećanja stotine hiljada Izraelaca izlazi na groblja širom Izraela da se poklone senima braće, sestara, sinovima i kćerima, roditeljima... Izraz bola teško je skinuti sa lica i onima kojima nije niko stradao iz njihove familije. I onda dolazi veče, počinje novi dan. Tužan izraz lica, zamor onih koji su po ko zna koji put preživeli gubitak najbližih, trebalo bi, kao čarobnim štapićem, da se promeni u veseo osmeh, da se slavi Dan nezavisnosti. U Izraelu se veoma retko proglašava dan žalosti. Bilo je peroida kada su svakodnevno ginuli vojnici, eksplodirali autobusi sa nevinim žrtvama, ali uz sve poštovanje prema stradalima na radiju se čula vesela muzika, televizijski programi su se odvijali po predviđenoj šemi. Koliko god nam to bilo čudno, moramo to razumeti kao snagu jednog naroda koji više nije spreman da poklekne ni pred jednom teškom situacijom.

Ipak, da li dva toliko različita obeležja moraju da se nastave iz jednog dana u isto veče, kada zaista počinje slavlje širom Areca. Datum proslave Dana nezavisnosti ne možemo da menjamo, ali, možda, možemo Dan sećanja? Savet u slavu vojnika (המועצה להנצחת החייל) pokrenuo je inicijativu da se ova dva obeležja vremenski razdvoje. Moramo reći da se takva inicijativa ne pokreće prvi put i da postoje protivnici ove ideje. Ali, ako ovu inicijativu podrže svi članovi Saveta, kao što je podržavaju stotine hiljada Izraelaca, koji na Dan sećanja žale za svojim bližima, postoji verovatnoća da bi u Knesetu mogli da očekujemo novu zakonsku regulativu za pomenuta obeležja.

M.F.

U BEOGRADU DAN DRŽAVNOSTI IZRAELA OBELEŽEN U ZNAKU 150 GODINA OD ROĐENJA TEODORA HERCLA

Piše Nenad Fogel

Ambasada Izraela u Beogradu obeležila je 21. aprila, svečanim prijemom, Dan državnosti – Jom Ha'azmaut. Brojni gosti prisustvovali su obeležavanju 62. druge godišnjice od ponovnog uspostavljanja države Izrael. Lutajući po celom svetu, Jevreji su ponovo na mestu na kojem su pre skoro 2000 godina izgubili svoju državu. Pored članova Jevrejske opštine Zemun, prijemu su prisustvovali i brojni aktivisti iz jevrejskih opština Srbije. Predsednik Saveza Aleksandar Nećak i predsednici svih jevrejskih opština u Srbiji uveličali su svojim prisustvom ovaj značajna događaj.

*Predsednik Saveza JOS Aleksandar Nećak i
ambasador Izraela u Beogradu Artur Kol*

Ova godina je u znaku obeležavanja 150 godina od rođenja Teodora Hercla, idejnog tvorca moderne države Izrael. Ambasada Izraela u Beogradu u saradnji sa Gradskom opštinom Zemun planira niz aktivnosti na obeležavanju ove značajne godišnjice. Jevrejska opština Zemun aktivno će se uključiti u njeno obeležavanje, posebno imajući u vidu da su preci Teodora Hercla poreklom iz Zemuna. Otac Teodora Hercla, Jakov, rođen je u Zemunu, nedaleko od čuvene aškenske sinagoge u kojoj je 50. godina služio rabin Jehuda Alkalaj, politička preteča Teodrovog cionističkog pokreta. Na Jevrejskom groblju u Zemunu vidno su obeleženi spomenici babe i dede Teodora Hercla. Zbog svega toga Jevrejska opština Zemun sa ponosom čuva

uspomene na doprinos koji su njeni članovi davali ideji ponovnog uspostavljanja države Izrael.

ZABRANA NOŠENJA VELA

Izvor više agencijskih izveštaja

Odbor belgijskog parlamenta za unutrašnje poslove jednoglasno je izglasao zabranu nošenja vela preko lica na javnim mestima, što je bio prvi korak ka donošenju obavezujuće odluke o tome.

Krajem aprila Parlament Belgije usvojio je predloženi zakon i Belgija je postala prva evropska zemlja koja je zabranila muslimanskim vernicima da izlaze u javnost potpuno prekrivenog lica i tela.

Da li je pojavljivanje u javnosti u odeći sa verskim obeležjima pitanje demokratije ili se radi o nečem drugom? Ima tumačenja da se zabranom nošenja *burki* "spašava" muslimanska žena od ponižavajućeg odnosa u koji se tim činom dovodi. Istovremeno se ističe da se verskim zabranama, u ovom slučaju naredbom da se nose burke, vrši svesna izolacija dela verske populacije koja na taj način ostaje pod kontrolom verskih poglavara. Razloga za donošenje zabrane nošenja burki ima više, a samo jedno opravdanje za taj čin: Verski zakoni.

Isto pitanje pokrenuto je i u drugim članicama EU, među kojima je i Francuska - zemlja sa najvećim brojem muslimana. Državni savet u Francuskoj, najviše administrativno telo u državi, juče je upozorio da bi zabrana potpunog pokrivanja tela, u skladu s islamskom tradicijom kod žena, mogla da se tumači kao protivustavni čin.

Francuski predsednik Nikola Sarkozy je, međutim, jasno upozorio da burkama nema mesta u Francuskoj. Praktična primena zabrana nošenja *burki* počela je novčanim kažnjavanjem žena koje se tako obučene nađu na javnom mestu. Pošto nije donet zakon o zabrani nošenja vela i odeće koje pokriva lice i telo, francuski policajci kažnjavaju tako obučene žene zbog toga što im je onemogućena identifikacija osobe koja se kontroliše.

Slični stavovi o zabrani se čuju i u Nemačkoj i nekim drugim državama zapadne Evrope.

ANTIMASONSKA IZLOŽBA U BEOGRADU

Piše Danilo Semnic

U maju 1940. godine nemačke oružane snage su u okviru kampanje protiv Francuske okupirale malo englesko ostrvo Jersey, koje se nalazilo u kanalu Lamanš, u blizini francuske obale. Tamo su Nemci otkrili masonski hram, čiji sadržaj je godinu dana kasnije dopremljen u Beograd. Oprema hrama je služila kao glavna atrakcija na Antimasonskoj izložbi, koja je svečano otvorena 22. oktobra 1941. godine.

Nekoliko dana pre toga sam zajedno sa ocem, u pešačkoj koloni, bio na putu prema logoru koji se nalazio kod Auto-komande (Topovske šupe). Usput mi je, na jednoj sabirnoj lokaciji, pošlo za rukom da neopaženo umaknem i vratim se kući. Ubrzo se pokazalo da mi je to bekstvo spasilo život.

U stanu sam bio potpuno sam. Susedi me nekim čudom nisu potkazali, a za uzvrat sam im budzašto prodavao sve što je bilo od vrednosti u našoj kući. Vreme je sporo prolazilo, te su me dokolica i radoznalost odvele na Antimasonsku izložbu da vidim šta je tamo prikazano.

Među dopremljenom stvarima su dominirali masivni crni nameštaj, ogroman luster, mnogobrojni svećnjaci, razni ritualni rekviziti i tamno crveni tepisi. Kako bi upotpunili, na prvi pogled mističan ambijent, organizatori su postavili u stojećem i sedećem stavu ljudske figure odevene u dugačke crne mantije, sa kapuljačama, koje su prekrivale lice i na kojima su se nalazila samo dva mala otvora za oči.

Masonski hramovi su služili kao sastajalište članova masonskog pokreta, koji je uglavnom bio rasprostranjen u Evropi i Sjedinjenim američkim državama, u kome su bili učlanjeni i pripadnici jevrejskih zajednica. Masonske lože (isti pokret u užem sastavu) smatrane su kao neka vrsta ekskluzivnih klubova, uticajnih i u mnogo slučajeva veoma imućnih intelektualaca, koji su na sastancima rešavali aktuelne socijalne probleme, što se uklapalo u jedan od glavnih zadataka pokreta, a to je bila filantropija.

Na izložbi su osim masona i Jevreja bili "zastupljeni" i drugi pokreti, koji su bili na nišanu nemačke propagande.

U brošurama, koje su posetiocima stajale na raspolaganju – Masoni, Jevreji, kapitalisti, komunisti i boljševici, bili su prikazani kao najbliži saveznici, nazivani zaverenici, čija

delatnost je bila uperena protiv civilizacije, a time i tzv nemačkog Novog poretka u Evropi, koji je tada svakodnevno nagoveštavan.

Po svim merilima to je bio apsurd. Svakom analfabeti je tada bilo poznato da komunizam i boljševizam ne idu u korak sa kapitalizmom.

Uigrana nemačka propaganda je i u tome pronašla zajedniči imenitelj i tvrdila da su čelnici u pomenutim pokretima bili Jevreji. Kao i uvek sve se svelo na to da su Jevreji glavni krivci za svako zlo koje se zbiva na zemaljskoj kugli.

Posle dvočasovne posete sam stekao utisak da su organizatori te izložbe na najvulgarniji način izopačili stvarnost i činjenice.

Na kraju te teme bih naglasio, da se nažalost i posle proteklih 69 godina taj anti-jevrejski, sada anti-izraelski fenomen na sadašnjoj međunarodnoj političkoj sceni ponavlja.

DA LI STE ZNALI?

Autor Boaz Givon

Da li ste znali da su slova **Ш** (Š) i **Ц** (C) u Ćirilici poreklom iz hebrejskog Alefbeta: Šin **ש** i

Cadi **צ** - štampana slova.

Ćirilica je takozvano pismo koje se razvilo kod Južnih Slovena, (Srbija, Bosna i Makedonija) krajem X veka. Izvor Ćirilice je Glagoljica, koja je stvorena u Moraviji u IX veku. Stvorila su je dva brata, apostola iz Vizantije: Ćirilo i Metodije. Oni su znali slovenske jezike i imali su cilj da prekrste sve Slovene u pravoslavnu veru i da prevedu Bibliju u te jezike. Poznati su bili kao "Apostoli Slovena". Glagoljica je bila zasnovana uglavnom na grčkom Alfabetu. Pošto u grčkom jeziku ne postoje slova Š i C upotreбили su ta slova iz hebrejskog. Glagoljica dolazi od 4. slova G, a znači "skup glasova". Reč "glagol" danas znači i radnju i stanje.

Naslednici Ćirila i Metodija (oboje su priznati kao sveci), među njima i sveti Naum iz južnog dela Ohridskog jezera u Makedoniji, pretvorili su glagoljicu u Ćirilicu (po imenu svetog Ćirila). Oni su promenili izvesna slova i tako su pretvorili glagoljicu u jednostavniju, koja je omogućila lakši prevod Biblije, a i jednostavnije čitanje i pisanje. Krajem XI veka Ćirilica je postala zvanično pismo za sve knjige pravoslavne vere. Danas se ta Ćirilica zove "Staro Slovenska". Glagoljica je ostala još nekoliko stotina godina kod severnih Slovena (Moravska, Hrvatska), a Ćirilica je adaptirana u Srbiji, Makedoniji, Bugarskoj i Rusiji.

Današnja Ćirilica je rezultat dve reforme: Prva, u XVII veku, car Petar Veliki u Rusiji, kao osnova za današnju azbuku, a druga, sredinom XIX veka, Vuk Stefanović Karadžić, koji je pretvorio Ćirilicu u jedino pismo na svetu sa izrekom: "Piši kao što govoriš, čitaj kako piše".

AFORIZAM

PAZI ŠTA GOVORIŠ, ČITAJ KAKO JE NAPISANO!

IDEMO NA JUG

Piše Ranko Damjanović
Fotografije Picasa web album
korisnik Ranko - Lahish

Aprila meseca ove godine u organizaciji HOJ, konkretnije: Miri Derman i Lili Papo, organizovan je izlet na koji se krenulo autobusom iz Kirjat Gata. Prva destinacija je bila Tel Lahiš, veliki, utvrđeni Kanaanski grad nastao početkom 4. milenija pre nove ere, na "Telu" (brežuljku) visokom 15 m, površine 20 ha, koji dominira dolinom Šefel. Bio je povremeno nastanjen sve do početka helenizma (3 st p.n.e.), a otada je u potpunosti napušten. Lahiš se u Bibliji spominje više od 20 puta.

Lahiš je u vrijeme Judejskog kralja Ezekije, kada ga je 701. pre n.e. opsjedao Asirski car Sanherib, bio veliki utvrđeni grad sa dvostrukim zidom - svaki sa svojim vratima. Da bi osvojio grad Sanherib je morao najprije probiti jaka vrata na prvom zidu, te u dvorištu, izložen vatri branitelja sa kula, okrenuti formaciju na desno, pa probiti vrata na drugom zidu – što je bila nemoguća misija.

Budući da grad nije mogao osvojiti probojem kroz vrata, Sanherib je izgradio "rampu", pristupni put, te tako omogućio dovoz opsadnih volova za razbijanje zidina, i uredan pristup strelcima i pješadiji. Za izgradnju 4 m visoke i 60 m dugačke rampe korišćeno je oko 15.000 tona kamenja i zemlje. Sanherib je pobjedu dao prikazati na reljefima u svom dvorcu u Ninivi (kod današnjeg Mosula na sjeveru Iraka). Reljefi su nevjerovatno detaljni i realni.

Put koji vodi do gradskih vrata genijalno je sagrađen za obranu. Kako su vojnici štit nosili u lijevoj ruci, to je put napravljen tako da im je desna strana bila izložena napadima strelaca sa gradskih zidina. Tim putem smo i mi krenuli, bez štitova i straha od strelaca, prema kapiji grada. Preko drvene rampe prošli smo (bez borbe) kroz vanjsku kapiju grada i u dvorištu između dviju kapija pažljivo saslušali detaljnu informaciju o Lahišu od vodiča Amiramana Dermana (na slici sa našom grupom).

Jedno do najvećih arheoloških otkrića sa ovog prostora potiče iz 609. godine pre n.e. Prilikom arheoloških iskopavanja 1930. godine, pronađeno je 18 pisama koja su bila upućena vojnom zapovjedniku u Lahišu, kao jednoj od posljednjih utvrda koja se 609. pre n.e. odupirala Nabukodonozoru (to je onaj Nabuko iz opere). Pisma su pisana mastilom na keramičkim pločicama i dosta su dobro očuvana. Dio teksta na pločici broj IV glasi: "Neka moj gospodar zna da još pazimo na signale iz Lahiša (riječ je o signalima vatrom), sve one signale koje nam ti, gospodaru, šalješ, jer ne vidimo više znakove iz Azeke." Drugim riječima: Azeka je već pala.

Sa Amiramom smo se popeli do osmatračnice, odakle se pruža izvanredan pogled, koji objašnjava veliki strateški značaja Lahiša. Prema zapadu se vide Lahiški vinogradi i dolina Šefel, a u vinogradu filipinski gastarbajteri kako rade u vinogradima. Prema jugu je Mošav Lahiš, prema istoku Hebron i još jedan vinograd, pokriven crvenom mrežom (glupe ptice misle da je to vatra). Prema sjevero-istoku se vidi Judejsko gorje, a iza dalekih brda nalazi se Jerusalem.

Iz biblijskog grada smo se spustili u mošav Lahiš. Žitelji Lahiša se bave cvečarstvom, voćarstvom, uzgojem stoke, a naročito su čuveni po vinogradarstvu – što potvrđuju viđeni vinogradi u okolini, a i skulptura na skveru u centru mošava u obliku grozda.

Iz mošava smo se u putili novom dionicom puta do Šomria, koja u dužini od 17 km prolazi tik uz "Ogradu odvajanja" sa Zapadnom obalom. Kibuc Šomria osnovan je 1985. za članove lijevo orijentisanog (komunističkog) pokreta Hašomer Hacair - odatle i ime kibucu. Početkom 2006. u kibucu je živjelo samo 13 porodica, koje su iseljene u obližnje ljevičarske kibuce Dvir i Lahav. Aprila 2006, jedan dan uoči Pesaha, ortodoksni jevreji iz Guš Katifa, iz zajednice Acnone, useljavaju se u ispražnjen levičarski kibuc. Nisu mogli zajedno vjernici i nevjernici! Tora i Kapital ne stoje na istoj polici! Za nove stanovnike kibuca Šomria postavljene su privremene kuće - caraville. One koje su ostale od prethodnika bile su premale za nove višečlane porodice. Novi stanovnici Acnone preseljavani su tri puta. Prvo naselje je osnovano 1979. na Sinaju u vrijeme Izraelske okupacije Sinajske pustinje. Promjenom politike, premještaju ih u pojas Gaze, odakle ih, opet zbog promjene politike, 2005. premještaju u Negev i konačno premještaju ih u kibuc Šomria. Šomria trenutno ima 64 porodice (oko 600 ljudi), sa više od 400 djece. Djeca u školi "Talmud Tora Atzmona", poznatoj zbog visoke razine studija, uče Toru i "malo matematike", kako je odgovorio naš domaćin na pitanje da li uče još nešto sem Tore. Na svaku kuću dolaze po dva bicikla, a na komšiluk jedan auto. A najstariji, pa i oni iz porodice Šatmar, uz

odgoj mnogobrojne djece, i proučavanja Tore, rade u rasadniku na proizvodnji povrća bez bubica - za košer tržište. Osim što cvijećem ukrašavaju svoje naselje, stanovnici Šomrie u staklenicima gaje cvijeće u saksijama i rezano cvijeće za izvoz. Vinograde oko Šomrie zasadili su i u grožđu uživali oni što su otišli, sada vinograde gaje i groždjem se slade ovi što su došli. Ovde je započeta izgradnja još jednog od sedam novih naselja u okviru plana stvaranja "novog Guš Katifa". Do kraja 2011. bivše komšije iz Gaze opet će biti na okupu, učiti Toru i u svojim vinogradima, staklenicim, rasadnicima, kao u Gazi, zapošljavati Arape s one strane ograde.

Naš slijedeći cilj je bio upoznavanjem sa životom Beduina sa područja Ber Ševe. Segev Šalom (arapski: Shaqib al-Salam) je osnovan 1979. kao jedno od sedam stalnih naselja koje je Vlada izgradila za Beduine kako bi se očuvao nacionalni rezervni prostor Negeva za nove generacije useljenika, za rekreativne i turističke svrhe. Naš vodič iz Segev Šaloma bio je Predsjednik mjesnog vijeća za omladinu, sport i kulturu, poreklom iz Sudana - crni Beduin. Od 155.000 Beduina njih oko 90.000 su bili voljni pustinski pijesak zamijeniti asfaltom, dok su ostali nastavili svoj pastoralni život u pustinji. Među preseljenim Beduinima ima ih, naročito starijih, koji nisu mogli prihvatiti stanovanje u zidanim zgradama, ali su sa svojim čatrljama prišli novopodignutom naselju. Prije pojave proroka Muhameda, Beduini su vjerovali u mnoga božanstva. Tokom vremena prihvatili su Islam, ali i zadržali neke običaje koji su suprotni nauku Korana, kao na pr. ubojstvo iz časti. Više od 60 posto od 7.300 stanovnika Segev Šaloma su mlađi od 18 godina. Sa takvom strukturom obrazovanje je prioritet. Za njih su izgrađena obdaništa, škole, igrališta i biblioteka sa čitaoicom. Knjige iz ove skromne biblioteke čitaju unuci onih koji još uvijek jašu kamile, čuvaju ovce i prave šatore od kozje dlake. No, ima djece koja i dalje dijele svoj beduinski zivot sa očevima i dedama. Za one koji nisu mogli da prate objašnjenja na hebrejskom, Višnja Kern je prevodila sve vreme. Višnja nam je prevela, između ostalog, da su Beduini uz Druze jedini Arapi kojima je dopušteno služiti u izraelskoj vojsci. Oni su u vojsci visoko cijenjeni kao vrsni tragači i izviđači. Posjetili smo i kuću mlade beduinske umjetnice Zenab Garbia. Dok su u taridicionalnim pustinskim beduinskim porodicama žene jojo u rukama muškaraca, u ovim gradskim su toliko osamostaljene da se, eto, bave i umjetnošću. U Galeriji nam je mlada simpatična umjetnica govorila o njenim radovima izloženim na prodajnoj izložbi, među kojima su ćupovi, bubnjevi, fildžani, "Doviđenja, u Jerušalaimu!" 28. maja u 10,30 ispred kapije Jafo sačekao nas je dr Eliezer Papo. O šetnji gradom u centru sveta pisaćemo u sledećem broju Mosta.

PISMO Mirjam Bing Drempetić, ola hadaša

Dragi prijatelji,
Stigla sam u siječnju kao ola hadaša iz Hrvatske i odmah se ineteresirala za akcije Udruženja useljenika iz bivše Jugoslavije, koja mi je pružila mogućnost da odem na izlet u Tel Lahish kraj Beer Sheve. Kad sam prihvatila poziv, nisam znala ni kako ću doći iz Carmiela do autobusa, vlakom do Tel Aviva i gdje ću naći autobus, koji će nas voziti na izlet. Zahvaljujući našoj Miri, koja je za mene rezervirala i pratnju, i dala mi korisne brojeve telefona, sve je to prošlo dobro i ja sam se našla u autobusu punom dragih ljudi iz bivše Jugoslavije. Mirin suprug, Amiram Derman, je detaljno opisivao mjesta kojima smo prolazili na svom putu od Tel Aviva do Beer Sheve. Iako sam tek početnik u ulpanu i još dobro ne razumijem ivrit, zahvaljujući prijevodu gdje Višnje Kern, za mene je sve što sam čula bilo poučno. Uživala sam u nacionalnom parku verući se po iskopinama Tel Lahisha. Sa brijega smo imali predivan pogled na uredne vinograde Amacije, s jedne strane i pustinje Negev s druge ...

ZID PLAČA

Piše M.F.

Prolečno čišćenje Zapadnog zida, ili poznatijeg po nazivu Zid plača, je završeno. Stotine hiljada poruka, molbi - ljubavnih želja, nada za izlječenje, uspeha u poslu i drugih, otišlo je Bogu na razmatranje. Što je otišlo, otišlo je, a obrednim čišćenjem pukotina u više milenijskom zapadnom zidu Irodovog hrama podignutom na temeljima Solomonovog hrama, gde su poruke ostavljene, izvađene su i pohranjene na Svetoj gori. Rabin Šmuel Rabinovič, koji rukovodi održavanjem i oprganizacijom poseta Zidu plača, sa papirićima ispisanim na svim svetskim jezicima preneo je i e-mail poruke onih koji nisu mogli lično da dođu u Jerusalim, kako bi bili bliži Bogu, i pohranio ih zajedno sa porukama koje su ostavljene na licu mesta. Sledeće čišćenje pukotina obaviće se avgusta meseca, pre jevrejske Nove godine. Zato požurite da svoje molbe ostavite na vreme. Ne bi bilo zgorog da obnovite i stare, jer vi najbolje znate koje želje su vam ispunjene, a koje su se, možda, izgubile na dugom putu do Boga.

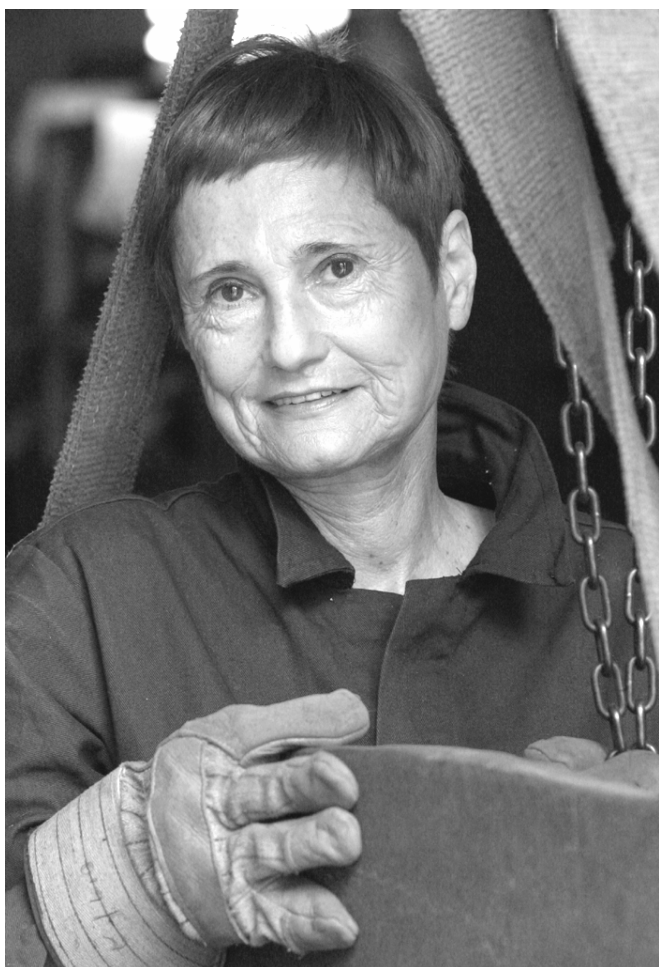
Čestitam **Dušanu Mihaleku**, našem članu redakcije, uspešno položen završni ispit za turističkog vodiča i to ne običnog! Na kursevima, koji su trajali godinu i po dana, Mihalek se obrazovao i za edukativnu nastavu o istoriji, flori i fauni Areca, judaizmu, hrišćanstvu i islamu i još mnogo drugog. Ukoliko želite da stupite u kontak sa Dušanom, evo njegov e-mail: dushanm@gmail.com

Predstavljamo...

DINA MERHAV skulptor

Piše Moše Ben-Šahar

U Ganey Tikwa, marta meseca ove godine, otvoren je park skulptura "Merhav gvožđe", naše umetnice poznate širom sveta, Dine Merhav. Dina Merhav je 1957. godine diplomirala na Bezalel, Akademiji za umetnost i dizajn u Jerusalimu. Radnu i umetničku karijeru započela je kao grafički dizajner. Uskoro je postala instruktor za grafički dizajn i skulpturu na Hadassa Wizzo koledžu u Haifi, da bi nakon toga u istom gradu počela da predaje na Univerzitetu, na Odseku za umetnost. Dina se i dalje usavršavala, te je od 1975. počela studije kiparstva, da bi 1980. učestvovala na seminaru za kamenu skulpturu Pietra Santa u Italiji. Uz večiti dizajnerski i kiparski rad Dina se dokazala i na drugom umetničkom polju; 1984. objavila je knjigu poezije "Tebi sa ljubavlju". Za svoj umetnički rad 1998. godine dobila je nagradu "Struk", grada Haife. Dina se specijalizirala za skulpture namenjene otvorenom prostoru. Njene skulpture od gvožđa mogu da se vide u Švajcarskoj, Kini, Indiji i Americi, kao i širom Izraela.

DINA NA RADNOM MESTU

Dina je rođena u Vinkovcima, Hrvatska, i tu je živela sa porodicom do 1941. godine, kada je kapitulirala Jugoslavija. Dinin otac, Zlatko Gross je zarobljen i kao oficir Jugoslovenske vojske sve vreme rata proveo je u zarobljeničkom logoru u Nemačkoj. Po Zlatkovom povratku iz zarobljeništva 1945. porodica se ponovo našla na okupu, ovog puta u Beogradu. 1949. porodica se uselila u Arec. Danas Dina radi u umetničkom studiu u kibucu Nir Ecion, a živi u umetničkom selu Ein Hod. Dina je izlaga na 16 samostalnih i mnogim zajedničkim izložbama. Dinine izvanredne radove možete pogledati na www.dinamerhav.israel.net

OLGA UNGAR - umetnik

Pre pet godina Olga Ungar iz Novog Sada, nakon završenih magistarskih studija na novosadskoj Akademiji umetnosti, odsek vajarstva, uselila se u Izrael. Olga je na Akademiji radila 4 godine kao asistent i u to vreme počela je njena ozbiljna izlagačka aktivnost u regionu. Na tri samostalne i brojnim zajedničkim izložbama izlagala je u Novom Sadu, Beogradu, Somboru, Nišu, Sarajevu... Mnogi eminentni kustosi pozivali su Olgu da izlaže na njihovim autorskim projektima, a njeni radovi su objavljeni u više publikacija: Evropski konteksti umetnosti XX veka u Vojvodini, Fatalne devedesete, strategija otpora i konfrontacija, Made in Novi Sad i dr. Muzej Savremene umetnosti u Novom Sadu otkupio je pet Olginih skulptura.

Po dolasku u Izrael Olga upisuje magistarske studije na specijalnom programu za umetnike, koji je objedinjavao praktični rad u ateljeima Becalela, akademiji za umetnost i dizajn, i teorijski rad na katedri za Istporiju umetnosti Hebrejskog univerziteta, koje uspešno završava 2007. godine. U toku studija izlagala je na kolektivnim izložbama u Tel Avivu.

Školske 2008.-2009. godine Olga je pohađala Školu za pozorišni dizajn Rakefet Levi u Tel Avivu, gde je učila scenografiju.

Od 2008. Olga Ungar radi na Bar Ilanu kao asistent u istraživanjima dr Mirijam Rajner o jevrejskim umetnicima iz bivše Jugoslavije. Više se bavi teorijskim radom. „Umetnička scena u Izraelu je veoma hermetična i izuzetno politički obojena, tako da je teško uklopiti se u *main stream*, bez da se čine kompromisi na koje nisam spremna“, kaže Olga Ungar.

Sa Olgom možete da uspostavite kontakt preko e-mail olgaungar@yahoo.com

Olga Ungar – projekat Kamuflaža

KREŠIMIR BEDEK U IZRAELU

Piše Dušan Mihalek

Mladi hrvatski gitarista Krešimir Bedek predstavio se na izuzetan način ovih dana izraelskoj publici. Ovamo je došao kao najdraži prijatelj, prezentirajući skladbu svoje kolegice, skladateljice Ivane Kiš, koja živi u Izraelu, a sa kojom je skupa studirao na akademiji u Haagu. Skladbu **Big John Campbell's last song** izveo je 13. siječnja u okviru ciklusa koncerata izraelskih skladateljki u telavivskoj dvorani Teyva, specijaliziranoj za suvremenu glazbu. Sljedećeg dana održao je solistički koncert u telavivskoj dvorani Beyahad, gdje je uz skladbu Ivane Kiš izveo i zahtjevna djela gitarističke literature Turine, Regondija, Asencija i Castelnuovo-Tedesca.

Seriozan repertoar prikazao je zagrebačkog umjetnika u raznim svjetlima, u raznim stilskih orijentacijama, a nadasve kao agilnog, temperamentnog i iskrenog tumača glazbe koju svira. On to postiže tehnički savršenim sviranjem, širokim dijapazonom kreativnih mogućnosti i spektrom dinamike koji oduševljava. Posebno je na publiku djelovao

Bedekov piano, uranjanje u tihi dinamiku koja slušaocima ostavlja bez daha, pri čemu gitarist iznalazi neslućene koloritne mogućnosti svog instrumenta. U takvim trenucima, zvuk gitare, mada i najtiši, prenosio se diljem koncertnih dvorana, istakavši Bedeka kao velikog znanca usklađivanja akustike svog glazbala sa akustikom dvorane. Po toj karakteristici jedan ugledni izraelski muzikolog poredio je Bedeka sa „gitariskim Pogoreličem“.

Posebnu pozornost izazvala je skladba Ivane Kiš, za koju već sada slobodno možemo ustvrditi da predstavlja pravo remek-djelo gitarske literature. Ona od izvođača zahtjeva maksimum i u konstrukciji dramaturgije, i u gradaciji dinamike, i u fizičkoj izdržljivosti. Skladba počinje naizgled banalnim repetitivnim nekoliko melodijsko-ritmičkih segmenata, koji mudrim narastanjem dovode do kulminacije, u kojoj se intenzivira kompletan korpus instrumenta do njegovih maksimalnih mogućnosti. Pri tom se od gitarista zahtjevaju i scenski elementi, pokreti i udarci nogom, što dovodi do zbilja ekstatičnog i demonskog ugođaja.

Bedek je ovu skladbu i svoje umjeće predstavio i na seminaru i koncertu u gradu Modiinu, kao i na prikladnoj večeri u rezidenciji hrvatske veleposlanice u Izraelu g. Marice Matković 20. siječnja.

SUSRET SA POGORELIČEM

Piše Dušan Mihalek

Mesecima pre dolaska Ive Pogorelića na turneje po Izraelu, novine ga najavljuju kao pijanistu koji je 20 godina ispred svih drugih. Nakon ovogodišnje serije koncerata (15.-18. mart: Tel Aviv, Haifa, Jerusalem, Ber Ševa) rekao bih da je on ispred ostalih pijanista bar 200 godina!

Ivo Pogorelić, rođen u Beogradu 1958, bio je jedan od prvih stranih studenata koji su uspjeli da se upišu na Moskovski konzervatorijum. Veoma mlad, on je već nakon prvih godina studija uvideo vrline i mane sovjetskog pijanizma. Pored nesumnjivih vrednosti škole Nejgauza, Igumnova i Oborina, on je uvideo i slabosti tog ukalupljenog sistema. Slobodna cirkulacija umetničkih ideja bila je sputana kako zabranama putovanja sovjetskih građana u inostranstvo (mogli su da putuju samo „provereni“), tako i izuzetno retkim gostova-

njima zapadnih pijanista u "prvoj zemlji socijalizma". Tragajući za korenima evropskog pijanizma (Betoven-Černi-List-Lešeticki), našao ih je u pijanizmu i pedagoškoj delatnosti Alise Kežeradze (1937-96), sa kojom se kasnije i oženio.

Pogorelić ima jedinstveni talenat da **sluša** zvuk klavira. Zvuk današnjeg klavira nije onakav kakav je bio u doba Šopena i Lista, a potpuno je promenjena i akustika koncertnih dvorana. Mnogi su, nakon Pogorelićevog izvođenja Šopena, govorili da je tek to ono pravo i da više nikad neće Šopena slušati na onaj način na koji su slušali ranije, u izvođenju drugih pijanista. Tokom koncerata, predavši se potpuno svojoj umetnosti, osluškujući odjek svakog tona u dvorani, on uspeva da alikvode "pevaju", isplivavaju iz akorada, zvuče sasvim drugačije od interpretacija drugih pijanista, koji to niti čuju, niti osećaju. Za to je potrebna izuzetna koncentracija i fizička kondicija.

Dok njegovo telo uvežbano svira klavir, uši su neprestano u dvorani, oko publike, pokušavaju da usmere telo ka optimalnom akustičkom spoju instrumenta i dvorane. Pri tom maestru smeta i najmanji strani šum, a na koncertima u Izraelu imao je nesreću da su se čuli i zvuci spolja (rekonstrukcija telavivske dvorane), i iznutra (scenski radovi na susednoj bini u Jerusalimu). Uz to, kako je to, nažalost, na izraelskim koncertima već takoreći uobičajeno, i pored mnogih upozorenja i dalje na koncertima pište mobilni telefoni, a u Jerusalimu je izgleda bila organizovana i klika koja je namerno ometala Pogorelićevu interpretaciju. Sve je to dovelo do konflikta između umetnika i publike u Tel-Avivu i Jerusalimu. Neodgovorni i nedorasli kritičari, ukalupljeni u navike tradicionalnog (pa i sovjetskog) pijanizma, ne samo da nisu shvatili o čemu je reč (osim Noama Ben Zeeva u Haaretzu koji je lepo objasnio Pogorelićev avangardizam), nego su čak i podstrekavali publiku protiv maestra. Pogorelić je ovu zemlju od mladosti voleo možda više od svih drugih. Nastupivši ovde na početku svoje karijere, zatvorio je sebi vrata Sovjetskog Saveza, Kine, Kube i njihovih satelita sve do 1995. On nije žalio zbog toga, jer je ovde, i među Jevrejima u svetu, stekao iskrene drugove, poštovaoce i pomagače. Nažalost, još prilikom izraelskih koncerata 2003. jadao mi se da više nema motivaciju da ovde nastupi. –"Sramota je za jednu tako bogatu zemlju da nema dobre klavire" – govorio je tada. I ovoga puta imao je velikih problema sa instrumentima u izraelskim

dvoranama. U Tel Avivu pukle su tokom koncerta tri žice, dirke se zbog klima-uređaja ovlaže, pa prsti klize po njima, slomio je na telavivskom koncertu čak tri nokta, krv je oblila dirke...

Pogorelić se tokom interpretacije sto posto koncentriše na svoju umetnost, beskompromisno daje sve od sebe. No, za to je potrebna i druga strana, tj. publika koja bi se potrudila da ga razume, a ne da – učeurena u svoje kalupe – traži od njega da svira kao i stotine drugih mediokriteta. U svetu, Pogorelić ima svoju novu publiku, hiljade mladih koji hrle na njegove koncerte. Ovde se to, nažalost, nije dogodilo i ostao je gorak utisak, obostrano.

DŽ.D.SELINDŽER (1919.-2010.)

ODLAZAK LOVCA NA SNOVE

Kada je pre deset godina Margaret Selindžer, kćerka čuvenog pisca Džeroma Dejvida Selindžera, objavila biografski roman "Lovac na snove", jasno aludirajući na kulturni roman njenog oca "Lovac u žitu", niko nije očekivao da će knjiga postati svetski bestseler. U to vreme Selindžer je živeo na svom ranču u Nju Hempširu, na koji se povukao 1965. godine. Od tada se nije pojavio u javnosti, niti je objavio novu knjigu. Ipak, samo pet objavljenih knjiga donelo je, po mnogim kritičarima, Selindžeru reputaciju "američkog pisca XX veka". Margaret Selindžer nije štedela oca kada ga je prikazivala u ne baš najboljem svetlu – uostalom, kao i njegove dve žene u svojim knjigama. Međutim, ništa nije moglo da pomuti slavu velikog pisca, pisca mlade američke generacije, "izgubljene" posle Drugog svetskog rata. Kažu da je bolje ne poznavati privatni život velikih pisaca, iako je on ponekad interesantan kao i njihovi romani. Selindžerov otac bio je rabin u Klivlendu, a majka Marija Džilić, kada se udala za Jevrejina, promenila je ime u Mirjam. Ono što je interesantno za poštovaoce Selindžerovog dela, jeste tvrdnja da je on i dalje pisao. Selindžer je umro u 91. godini života. Svoje neobjavljene romane čuvao je u sefu na svom ranču. Možda ćemo uskoro imati prilike da pročitamo nešto od tog skrivenog blaga.

M.F.

KNJIGA O ŽIVOTU I VEROVANJIMA

Iz štampe je 2009. godine izašla nova knjiga Avrahama Atijasa iz Jerusalima pod nazivom Eseji o životu i verovanjima – štamparska kuća Graphoprint, Jerusalem. Knjiga sadrži deset eseja-zapisa o životu, verovanjima i religiji sa posebnim osvrtom na Judaizam, od kojih su neki objavljeni u jevrejskim publikacijama u periodu od 2000. do 2008. godine.

U septembru prošle godine autor je imao dve uspešne promocije knjige u Srbiji, u prostorijama jevrejskih opština Novi Sad, moderator Ljiljana Lepuša i Beograd, moderator Jozef Jusko Baruhović. U Novom Sadu je vojvođanska televizija snimila prilog o ovom kulturnom događaju koji je objavljen u večernjem programu.

IZ RADA ARHIVA EVENTOV

Piše Cvi Loker, predsednik Istorijske komisije HOJ

POSETIOCI I TEME OD MAJA 2007. DO JANUARA 2010.

2007. - 15. maj - David Rajk iz Vukovara – Genealogija
- 8 juli - Prof. Mozes Grfali, Dekan Jevrejskih nauka, Univerzitet Bari Lan
- avgust – Itamar Livni – Julije Fisher
- 23. oktobar – Christiune Eckert - Jevreji Balkana
- 25. oktobar – I.Ćerešnješ – Pančevo
- 9. septembar – Josef Tavori (sin Oskara Taubera) – porodica Finci, Sarajevo
- 27. oktobar – Jasna Ćirić, Niš
- 27. oktobar – Prof. Francine Friedman – Jevreji BiH
- Dr. Lea Gedalja, supruga Nahuma, sina Bate Gedalje – Genealogija
2008. - 8. januar - Dr. David Pickus, Arizona – Srpsko-jevrejsko prijateljstvo
- 15. februar – Prof. Reuven Mirki – hebrejsko-nemački rečnik rabina Moses Margela
- 15. april – Dušan Mihalek – Eliša Samlaić – Delegacija Holokaust Museum, US – saradnja
Radu Ionaid i Anatol Steck
- 1. juli – Ruth Lustig – porodica De Majo, Beograd
- 17. juli – Dina Hen (rođ. Beuchler) – Holokaust

- 16. septembar – dr. Mia Rajner – H.Gottlieb
- 16. oktobar – Rina Keltz
- 18. oktobar - Abraham Kapon, Sarajevo – doktorat
- 18. oktobar – Mayan Landau – dnevnik Reche Freier, Dir. Jugendaliya
- 30. oktobar – Olga Ungar – Hinko Gottlieb
- 4. novembar – Zvi Kerem – Jevreji Bugarske
- 9. novembar - Milan Fogel – Ervin Miler
2009. – 20. januar - J.Žamboki, Ana i Ivan Ninić – predaja knjiga Ane Šomlo
- 3. februar – Reuven Koffler – rabin Hirschenstein, Varaždin
- 3. februar – Jovan Ćulibrk, predstavnik SPC u Jerusalimu – doneo knjige na poklon
- Miri Derman – plan mošava Kidron
- maj mesec – Raul Teitelbaum – "Jevreji u partizanima"
- septembar – Dr.Krinka Vidakoviž Petrov – Kultura sefardskih Jevreja Jugoslavije
- Ivana Vučina Simović – Ladino i španski jezik u jugoslovenskoj praksi
- 22. septembar – Moše Ben-šahar – saradnja
- 23. novembar – Rut Gal (rođ.Inge Polak, Zagreb) – o hapšenju i deportaciji njenog oca
- 1. decembar – Golan Haas – genealogija porodice

Želimo da vas podsetimo da smo dobili na poklon od Ane Lebl izvestan broj knjiga, koje je napisala Ženi Lebl. Knjige se nalaze u kancelariji HOJa i mozete ih kupiti po sledecim cenama.

<u>Cena</u>	<u>Jezik</u>	<u>Ime Knjige</u>
₪ 30	עברית	פתאום שונה פתאום אחרת
₪ 40	עברית	חאג' אמין וברלין
₪ 30	סרבו-קרואטית	Odjednom druga, odjednom drugacija
₪ 40	סרבו-קרואטית	Do konacnog resenja
₪ 40	סרבו-קרואטית	Da se ne zaboravi
₪ 40	סרבו-קרואטית	Hazi Amin i Berlin
₪ 30	סרבו-קרואטית	Ljubicice bela

Juce danas

נח 40 סרבו-קרואטית

Jevrejske knjige stampane u Beogradu

נח 30 סרבו-קרואטית

Jevreji Jugoslavije

נח 30 סרבו-קרואטית

Dnevnik jedane Judite

נח 40 סרבו-קרואטית

Vremena u nama (Dina Katan Bencion)

נח 20 סרבו-קרואטית

The Mufti of Jerusalem

נח 80 אנגלית

Novac od prodaje knjiga namenjen je socijalnom fondu.

U BEOGRADU URUČENE MEDALJE PRAVEDNIKA

Sajt Ministarstva odbrane RS

U beogradskoj sinagogi Sukat Šalom danas je održana ceremonija dodele "Medalje pravednika među nacijama", tradicionalnog priznanja koje država Izrael i Jad Vašem, u ime jevrejskog naroda, dodeljuju onima koji su tokom Drugog svetskog rata spasavali Jevreje od nacističkog pogroma.

Pozdravljajući prisutne, među kojima su bili ministar odbrane Dragan Šutanovac, ministar spoljnih poslova Vuk Jeremić i izraelski ministar za nauku i tehnologiju Daniel Heršković, ambasador Izraela u Beogradu Artur Kol iskazao je zahvalnost i poštovanje za čin humanosti i dobrote koji su u Drugom svetskom ratu učinili **Ranđel Stojanović, Marija Tomić, Milica i Mihailo Bogičević i Miroslava i Simeon Protić**, skrivajući jevrejske porodice i pri tom rizikujući sopstvene živote.

Ambasador Kol je ovom prilikom podsetio na potresne scene stradanja Jevreja iz filma "Šindlerova lista", napominjući da je i njegova majka bila zatočena u Plašovu, nacističkom logoru u kome je Šindler sagradio fabriku i čije je radnike kasnije spasavao. "Te scene, rekao je Kol, sublimiraju suštinu onoga zbog čega smo mi ovde. Ranđel Stojanović, Marija Tomić, Milica i Mihailo Bogičević i Miroslava i Simeon Protić spasli su živote Jevreja, duboko svesni

da dovode u opasnost sopstvene živote. U vremenu kada je svet bio gurnut u užasan rat, rat između dobra i zla, a sama Srbija se nalazila pod čizmom nacističke okupacije, ovi hrabri, nesebični muškarci i žene, postupali su u skladu sa kazivanjem iz Talmuda da 'onaj koji spase jedan život, kao da je spasao čitav svet'. Počasni gost ceremonije dodele "Medalje pravednika", ministar odbrane Dragan Šutanovac, istakao je u svom obraćanju da će 20. vek biti upamćen po velikim dostignućima, "ali i kao vek najvećih sukoba i najvećih stradanja u istoriji čovečanstva". Šutanovac je podsetio da je na početku Drugog svetskog rata u Srbiji jedan nemački život vredeo sto srpskih života i utoliko je delo onih kojima je dodeljena medalja još veće.

ANECDOTA

Deda, Moše i četnici

Iz jedne priče o Pravednicima

Piše M.Fogel

Oko razbacanih kuća na padinama planine Miroč stezao se četnički obruč. U kući Milutina i Stojanke krila se za vreme Drugog svetskog rata porodica Moše Levija. Sneg je zavejao puteve i četnička racija je iznenadila ukućane. Milutin je odlučio da Mošina žena i deca ostanu u kući, reći će da je to porodica njegovog brata koga su ubili partizani, a deda će Mošu odvesti visoko u planinsku kuću.

Deda gura napred, a Moše se junački drži iza njega. Ne dižu pogled, deda se drži puta, koji zna napamet, ali se ne razlikuje mnogo od okoline, jer je sve prekriveno snegom. Moše se trudi da ide dedinim stopama, ne prti mu se sneg.

Odjednom, na pedeset metara pred njima, pojavi se četnička trojka. Drže puške na gotovs i čekaju da deda i Moše priđu.

- Da bežimo? – pita deda kroz zube.

- Stići će nas metak čim im okrenemo

leđa, - odgovori Moše, za kojim su već pucali u Zaječaru, kad je pobjegao iz zatvora.

- Reći ćemo da idemo u posetu mojoj majci, - reče deda, dok su se polako primicali četnicima.

- A koliko godina ima tvoja majka, kad je tebi duša u nosu? – upita Moše sarkastično.

Kako su se više približavali, tako je deda počeo sve više da se trese. Pokušao je nešto da kaže, ali iz usta nije izlazio nikakav glas.

- Ja tebe vodim, - uspeo je Moše da kaže pre nego što su se našli pred četnicima.

- Pomoz Bog, - reče Moše i prekrsti se tri puta.

- A kud ste vi krenuli po ovoj mećavi? – upita četnik, koji je očigledno bio glavni, ne skidajući prst sa obarača puške, čak ni da se prekrsti.

- Vodim dedu kod lekara, - reče Moše. – Uhvatio neku bolest, eto vidite i sami kako se tresu kao prut.

- Nema ovde lekara u blizini, - reče četnik i pogleda svoje pratiocice, koji su potvrdno klimnuli glavama.

- Tako mi zovemo baba Persu iz susednog sela, - setio se Moše ko je u tom kraju glavni za sve boljke.

- Bolje, onda, odmah vodi dedu kod popa, - reče glavni četnik i svi zajedno počеше da se smeju kao ljudi.

Nije se smeh ni utišao, kad je deda uspeo da procedi kroz zube koji su još uvek cvokotali:

- Jezik pregrizao, da Bog da.

- Vodi ga, - reče četnik Mošeu, dok se još uvek smeju ljilo svojoj šali.

Nastaviše Moše i deda put. Moše gleda u dedu koji se ućutao, vidi, polako dedu prolazi groznica. Kad su malo odmakli, a Moše, reda radi da nešto kaže, upita dedu:

- Hoćeš deda izdržati do planinske kuće?

Deda se ukopao na mestu, pa će odjednom normalnim glasom:

- Je l' bre, ko ovde koga spašava, ja tebe ili ti mene?

- Ti mene, - odgovori Moše skromno.

- Tako je. Da si ti mene spašavao sad bi već bili mrtvi, - reče deda, pokazujući rukom kao da su četnici još uvek iza njihovih leđa, i nastaviše put.

REAGOVANJA

SPOMENIK, A U BANATU

On line "DANAS", Jevrejski Pregled, Beograd

Početak marta ove godine u on line izdanju dnevnog lista Danas, pokrenuta je polemika oko opravdanosti podizanja i osvećenju spomenika u Vršcu nevinim žrtvama, stradalim švabama (domaćim Nemcima) na kraju Drugog svetskog rata. Ispostavilo se da će se na istom spomeniku naći imena i drugih nevinost stradalih

građana Vršca, 23 imena, navodno, srpskih komunista. Među nevinim žrtvama jedino nema Jevreja...

Avgusta 1942. godine nemački zvaničnici objavili su da je Banat očišćen od Jevreja.

Izvodi iz polemike

Dr Teodor Kovač - Dokle obmanjivanje?

Pre neki dan jedan poznanik mi reče da mu je stigla „Pozivnica na otkrivanje i osveštenje nemačko-srpskog Spomen-krsta nevinim žrtvama u Vršcu (Werschetz) - Banatu, 12. juna 2010. godine kod stočnog groblja (šinteraja)“.

Iz propratnog teksta uz pozivnicu proizilazi da će taj krst biti visok preko četiri metra. U propratnom tekstu stoji da je trista godina života u tom kraju, nemački živalj u početku, pretežno, „vinogradari i ratari“ živeo u miru sa svojim susedima sve do 1944. godine.

Koga hoće da obmanjuju, kome da stvaraju lažne iluzije o idiličnom životu u „miru i zajedništvu“ nemačkog živilja s ostalim stanovnicima tog kraja kada su Jevreji Banata deportovani još u leto 1941? Ima bezbroj dokumenata i još ponekog živog koji pamte sasvim drugačiju sliku o tom „miru i zajedništvu“.

Da li znaju da ni u jednom delu bivše Jugoslavije nije procentualno ubijeno više Jevreja nego Banatu? Pa i u Vršcu.

Nema kolektivne krivice, nema ni za banatske Nemce. Nažalost, bilo je malo, zaista malo Nemaca u Banatu, ni Vršac nije izuzetak u tome, koji su osuđivali zločine protiv Jevreja. Jevreji, verujem, prihvaćice čiste neokaljane ruke kada takvih bude.

Reagovanje: Stefan Bart, Nemačka - Žrtve, dželat i spomenici

Povod za podizanje spomenika - skraćeno. Jedan pijani ruski major u Vršcu, 1944. godine je hteo da siluje mladu Nemicu. Njen brat joj je priskočio u pomoć. Ubio je majora i zakopao ga u dvorištu. U znak odmazde Rusi su izveli na ulicu sve stanovnike ulice (Dreilaufgasse), njih 130, postavili mitraljez nasred ulice i pobili ih - žene, decu, starce, bebe... Potom su leševe na špediterima i kolima odvukli na lokaciju Šinteraj.

Ono što se desilo sa Jevrejima je zločin Vermahta i nema nikakvog opravdanja za to.

Sigurno su učestvovali i neki halapljivi, grabežljivi Folksdojčeri, ljudi kakvih ima svuda, koji su denuncirali Jevreje iz lične koristi. Takvih ljudi je bilo svuda, pa i u Banatu.

Takvih ljudi je bilo svuda, kaže Štefan Bart, ali ne u tolikom broju. Bilo je domaćih Nemaca i u Pokretu otpora, bilo je pojedinačnih slučajeva i da su pomagali Jevrejima u bezizlaznoj situaciji u kojoj su se našli, ali većina Švaba je raširenih ruku dočekala nacističke okupatore i direktno pomogla da se što pre reši "Jevrejsko pitanje"-prim.red.

Aleksandar Nećak, predsednik Saveza jevrejskih opština Srbije

Gospodin Bart ne želi da napiše da smo mi, dr profesor Teodor Kovač u svom članku, a ja pre dve godine na vršačkoj TV, uvek govorili da ćemo se prvi pokloniti svakoj nevinoj žrtvi bez obzira na to kojoj je naciji ili veri pripadala. Ja sam potpuno uveren da nevine žrtve imaju imena i prezimena i da ih se njihovi bližnji, njihovi prijatelji i njihove komšije, „sa kojima su živeli i radili u miru i zajedništvu sve do kraja 1944. godine“, sećaju, ne samo po imenima nego i po dobrim delima. Pitanje je zašto ni posle gotovo 70 godina ne možemo **da vidimo imena i prezimena nevinih žrtava. A upravo je samo to traženo od inicijatora podizanja spomenika.**

Pravo je gospodina Barta da podiže spomenik nevinim žrtvama, ne svim nego onim koje izabere. Njegovo je, takođe, pravo, meni je i to razumljivo, da ne želi da na istom mestu bude spomenik svim nevinim žrtvama, jer bi one jevrejske samo pokvarile utisak. Možda bi neko postavio pitanje ko je kriv za stradanje Jevreja, možda bi neko upoređivao podatke, koliko je stradalo jevrejske dece, koliko jevrejskih žena, koliko drugih, a to je neuporedivo... čudi me da kao argument ističe da, koliko je njima poznato, folksdojčeri nisu učestvovali u groznom ubijanju Jevreja na Sajmištu u Beogradu. On je verovatno uveren da su Jevreji iz Vršca dobrovoljno i samoorganizovano došli u Beograd da bi tu bili zverski ubijeni, a pre toga su svoju imovinu poklonili dragim komšijama folksdojčerima, sa kojima su živeli i radili u miru i zajedništvu, na čuvanje. Ne, folksdojčeri su pedantno i efikasno otpremili Jevreje Vršca u logore smrti.

Izbor reagovanja: urednik Mosta

Transformacija poljskog neonaciste

[e-Novine](#) izvod - tekst prenet sa sajta The New York Times

Pavel je možda najneverovatniji primer u zemlji gde hiljade Poljaka, vaspitavani u duhu katolicizma, prelaze u judaizam ili otkrivaju jevrejske korene decenijama skrivane kao posledica Drugog svetskog rata. Pre 1939. Poljska je bila dom za preko tri miliona Jevreja a 90 odsto njih je ubijeno od ruku nacista tokom Holokausta. Većina onih koji su preživeli je emigrirala. Njih oko 50.000, koliko ih je ostalo u Poljskoj, bili su decenijama primorani da se odriču svoje vere ili da je kriju pod komunističkom vladavinom.

Pavelova transformacija od krštenog katolika i skinheda do judaizma počinje u sumornim betonskim blokovima Varšave 1980. godine. Pavel kaže da su on i njegovi prijatelji reagovali na uniformisanost neonacizma tako što su prihvatili antisemitizam i desničarsku ideologiju. Obrijali su glave, nosili za sobom noževe i pozdravljali jedni druge sa podignutom desnom rukom.

Pavel je otišao u vojsku i oženio se „koleginicom“ iz skinhed grupe sa svojih 18 godina. Ipak, njegovo shvatanje samog sebe se promenilo kada je napunio 22, kada je njegova supruga Paulina posumnjala da ima jevrejske krvi. Međutim, na genealoškom institutu otkrila je imena i svojih i njegovih babe i dede po majci u registru varšavskih Jevreja.

Kada je Pavel suočio svoje roditelje sa tim saznanjem oni su se otvorili i rekli mu istinu: njegova baba je bila Jevrejka koja je preživela rat sakrivši se u manastir sa grupom časnih sestara. Njegov rođeni deda je takođe bio Jevrejin i imao je sedam braće i sestara, od kojih je većina stradala tokom Holokausta.

„Došao sam do svojih roditelja i rekao im, šta, dođavola? Zamislite, ja sam bio neonacista i čujem tu vest. Nisam mogao sebe da pogledam u ogledalo nedeljama. Bio je to šok, i dalje je šok za mene“ – kaže on. „Moji roditelji su bili klasični potomci Jevreja koji su preživeli rat i koji su odlučili da kriju svoj identitet kako bi sačuvali porodicu“.

U 24. godini Paul se obrezao a dve godine kasnije je odlučio da postane ortodokсни Jevrejin. Njegova supruga je počela da nosi šeitel, periku koju žene ortodoksnih Jevreja nose kako bi pokazale skromnost. Danas imaju dvoje dece. Pavel takođe uči da postane šohet,

osoba koja je zadužena da klanje životinja po jevrejskom zakonu o ishrani.

ODLAZIMO NA ODMOR

Bliži se leto, mnogi od nas se spremaju za godišnji odmor. Članovi Komisije za kulturu takođe odlaze na zaslužen odmor. Pre odmora ćemo se u junu mesecu još jednom sresti u Šaar HaAmakimu. Sledeći susret planiran je za prvi dan Sukota, 23. septembra u šumi Ben Šemen. Druženje ćemo nastaviti 7. oktobra u Karmielu gde će se održati susret pod nazivom „Pesme i jugoslovenska jela“.

O svemu ćemo pisati u sledećem broju Mosta, a ovom prilikom želimo da se zahvalimo svima koji su nam pomagali u organizovanju dosadašnjih aktivnosti, svim volonterima iz raznih oblasti: g-dinu Amiram Dermanu, koji nas je poveo na prelepi izlet u oblast Lahiš i Negev; g-đi Evi Nhir, g-dinu Beni Abarbanelu i g-dinu Rafi Rubeniju za pomoć oko organizovanja izleta u Šaar HaAmakim; g-đi Hermici Lang za mnogostruku pomoć u kancelariji. G-dinu Izi Kabiljo, g-dinu Cvi Lokeru i g-dinu Moše Testi u pomoći i savetima oko organizacionih pitanja. G-đi Modiano Šošana, Eli i Aharon Kohen za pomoć pruženu novim useljenicima. Takođe hvala mnogima koji su samoinicijativno pomogli olimima.

Zahvaljujemo se našim predavačima: dr Mirijam Rajner, g-đa Tami Eden, dr Elizer Papo, g-din Ivica Čerešnješ. Zahvaljujemo se na angažovanju za organizaciju i pripremu Dana Sećanja g-đi Miriam Aviezer, g-dinu Danielu Fogelu i učesnicima programa: g-dinu Šahar Sadeu, g-dinu Šmuel Ben-Šaharu, g-dinu Ruben Mileru, dr Jair Palgiu i svima koji su upalili buktinje na svečanosti povodom Dana Šoa. Zahvaljujemo se učesnicima kulturnog programa: g-dinu Šlomo Šternu, muzičar, g-đi Oliveri Mirković, g-đi Rivki Pancer Berković, muzička pratnja, g-đicama Miji i Tanji Mirković. Hvala za prevod dr Miri i dr Vanji Kovač. Hvala mnogim nepomenutim aktivistima i molimo pomoć za ubuduće: pomoć olimima, prevođenje sa s/h na ivrit i obrnuto, predavači iz raznih oblasti, vodiči, kontakt sa nicolei šoa. Očekujemo i vaše predloge u vezi izleta i predavanja.

Mi smo tu za vas.

Želimo vam prijatan i lep letnji odmor!

Miri Derman i Lili Papo

Recepti -nema tajni

KNEDLE OD MACESA

Prošao je još jedan Pesah i u kući je ostala prilična količina macesa. Iduće godine kupićemo ponovo maces, a sa ovim što je ostao nećemo znati šta da radimo.

Evo predloga: **KNEDLE OD MACESA**

Materijal: 1,5 čaša vode, 1,5 čaša maces brašna, tri cela jajeta, tri kašike ulja, so i biber - peršun, džigerica, obično pileća, nije obavezno.

Priprema: Samleti maces na najkрупnijoj rešetki na mašini za meso. Vodu, ulje, so i biber skuvati. U vrelu smešu dodati samleven maces, dobro mešati da se masa spoji. Ohladiti, pa dodati tri ulupana jajeta – viljuškom ili mikserom. Ako je masa retka, dodati još samlevenog macesa. Kašikom vaditi masu i stavljati u ključalu vodu, koja je prethodno posoljena. Kuvati 3 do 5 minuta, u međuvremnu jednom prevrnuti knedle. Knedle se mogu servirati u supi, paprikašu, gulašu, uz lovačke šnicle...
Prijatno!

Edita Gaon, Aškelon

Dragi prijatelji, članovi HOJ

Kao što vam je verovatno poznato, do kraja ove godine moramo osloboditi i vratiti vlasniku zgrade našu kancelariju u ul Alenby 108, u Tel Avivu. Ova obaveza je proistekla zbog enormno velikog duga prema vlasniku zgrade za dugogodišnje neplaćanje minimalne kirije za našu kancelariju. Uveliko smo u poslu pakovanja biblioteke, arhive i svih dokumenata, koje detaljno pregledamo da bismo odredili šta mora da se sačuva, a čega možemo da se odrekemo.

Rok za iseljenje se približava, a mi još uvek ne znamo kuda možemo da preselimo dokumenta, svedočanstvo prilično dugog vremena iz rada HOJ, koje će sigurno biti interesantno za buduće generacije, kao i ostale stvari koje se nalaze u kancelariji. Želeli bismo da iznajmimo magacinski prostor ili manju kancelariju, do 15 kv/m na periferiji grada Tel Aviva - računamo da je to najjeftinije rešenje, gde bismo mogli da smestimo naše stvari. Zato se obraćamo svima koji mogu da pomognu da nađemo adekvatno rešenje i molimo da se javite na telefone: 050 3556841, Lili Papo ili 050 3356842, Miri Derman ili na e-mail hitahdut@gmail.com Zahvaljujemo se unapred svima koji bi mogli da pomognu da što pre rešimo naš problem i preselimo se u nove prostorije.

Predsednik HOJ

Moše Ben-Šahar